

Minnisblað um samþykkt Þjóðarinnar á nýrri stjórnarskrá

Í framhaldi af umræðum á fundi stjórnskipunar- og eftirlitsnefndar 26. mars 2012 um hvernig tryggja megi að ný stjórnarskrá verði háð samþykki þjóðarinnar eru eftirfarandi punktar settir fram til frekari skýringar.

Alþingi ályktaði 17. maí 1941 að lýðveldi yrði stofnað á Íslandi jafnskjótt og sambandinu við Dani yrði formlega slitið og vann síðan áfram að undirbúningi nýrrar stjórnarskrár. Í maí 1942 samþykkti Alþingi ályktun um að að kjósa millipinganefnd með fulltrúum allra stjórnsmálaflokka til þess að gera tillögur um breytingar á stjórnskipunarlögum ríkisins.

Þann 15. desember sama ár voru samþykkt stjórnskipunarlög nr. 97/1942. Þau bættu ákvæði við 76. gr. stjórnarskrár konungsríkisins Íslands frá 1920 með heimild til að víkja frá hefðbundnu breytingarferli á henni. Samkvæmt hinu nýja ákvæði skyldi samþykkt eins þings gilda sem stjórnskipunarlög eftir að þjóðaratkvæðagreiðsla hefði farið fram um nýja stjórnarskrá í stað tveggja þinga eins og stjórnarskráin mælti fyrir um. Þessi stjórnarskrárþreying, þ.e. stj. 97/1942 fylgdi hefðbundnu ferli, þ.e. var samþykkt af tveimur þingum með almennum kosningum á milli.

Millipinganefndin vann að verkefni sínu síðari hluta ársins 1942 og fyrri hluta árs 1943 og skilaði frumvarpi að stjórnarskrá lýðveldisins Íslands vorið 1943. Í stjórnarskrárfrumvarpinu var mælt fyrir um að gildistaka hinnar nýju stjórnarskrár væri háð samþykki þjóðarinnar. Nánar tiltekið var 81. gr. svohljóðandi.

81. gr.

Stjórnarskipunarlög þessi öðlast gildi, þegar Alþingi gerir um það ályktun, enda hafi meiri hluti allra kosningabærra manna í landinu með leynilegri atkvæðagreiðslu samþykkt þau.

Frumvarp til stjórnarskipunarlaga um stjórnarskrá lýðveldisins Íslands var samþykkt á Alþingi 8. mars 1944. Þá voru samþykkt lög nr. 17/1944 um tilhögun þjóðaratkvæðagreiðslu um stjórnarskrána, en samkvæmt fyrrgreindri 81. gr. hennar þurfti meiri hluti allra kosningabærra manna í landinu að samþykkja hana í þjóðaratkvæði til að hún öðlaðist gildi. Með sama hætti þurfti að leggja tillögu um sambandslit við Danmörku í þjóðaratkvæðagreiðslu samkvæmt 18. gr. dansk-íslensku sambandslaganna. Þjóðaratkvæðagreiðslan fór fram dagana 20. til 23. maí 1944. Voru báðar tillögurnar samþykktar með yfirgnæfandi meirihluta atkvæða.¹

Lokapunkturinn á því ferli sem markaði upphaf lýðveldis voru ályktanir sem Alþingi gerði 16. júní 1944, önnur um niðurfellingu dansk-íslenska sambandslagasamningsins frá 1918 og hin um gildistöku stjórnarskrár lýðveldisins Íslands. Vegna fyrrgreindra breytinga sem gerðar voru á stjórnarskránni frá 1920 með stj. 97/1942, nægði samþykkt eins þings og þjóðaratkvæðagreiðslan í maí 1944 til þess að lýðveldisstjórnarskráin tæki gildi. Jafnframt var tryggt að þjóðin sjálf samþykkti stjórnarskrána með endanlegri og bindandi niðurstöðu.

¹ Úrslit urðu þau að í atkvæðagreiðslunni tóku þátt 98,61% kjósenda í landinu og af þeim sem tóku afstöðu greiddu 95,04% atkvæði með stjórnarskránni, 1,44% gegn henni og auðir og ógildir seðlar voru 3,52%. Jafnmargir greiddu atkvæði um sambandslitin og af þeim vildu 97,35% fella niður sambandslögin, 0,52% sögðu nei en auðir og ógildir seðlar voru 2,13%.

Á hátíðafundi Alþingis á Þingvöllum þann 17. júní 1944 var því lýst yfir að stjórnarskrá lýðveldisins væri gengin í gildi.

Gagnlegt er að skoða þennan aðdraganda að setningu lýðveldisstjórnarskrárinnar til að kanna hvernig hægt er tryggja að þjóðin taki beina afstöðu til nýrrar stjórnarskrár með bindandi niðurstöðu. Í þeim efnum eru a.m.k. tvær leiðir tækar:

Leið 1: Fyrir kosningar til Alþingis vorið 2013 verði bætt nýju ákvæði við núgildandi stjórnarskrá með heimild til að víkja frá hefðbundnu breytingarferli 1. mgr. 79. hennar. Þar verði mælt fyrir um að samþykkt eins þings skuli gilda sem stjórnskipunarlög, eftir að þjóðaratkvæðagreiðsla hefur farið fram um nýja stjórnarskrá. Þessu ákvæði yrði bætt inn eftir hefðbundnu ferli með samþykki tveggja þinga og kosningum á milli. Í frumvarpi til nýrrar stjórnarskrár sem Alþingi samþykkir í kjölfarið verði síðan ákvæði sem mælir fyrir um að stjórnarskráin taki gildi eftir að hún hefur verið samþykkt í þjóðaratkvæðagreiðslu. Hér er eðlilegt að gera kröfu um að meirihluti kjósenda á kjörskrá samþykki hana, enda hefur aðeins eitt þing samþykkt hana. Þetta er leiðin sem farin var 1942.

Leið 2: Hægt er að samþykkja nýja stjórnarskrá vorið 2013 og fylgja þar hefðbundnu ferli núgildandi 1. mgr. 79. gr., þ.e. að hún verði samþykkt á tveimur þingum með almennum kosningum á milli. Eins og endranær snúast þær kosningar þó ekki um að kjósendur taki beina afstöðu til stjórnarskrárinnar. En til þess að tryggja beina aðkomu kjósenda að setningu hennar og undirstrika þannig stöðu þjóðarinnar sem stjórnarskrárgjafa líkt og árið 1944 er hægt að binda gildistöku hennar (eftir samþykkt tveggja þinga) því skilyrði að hún hljóti samþykki í þjóðaratkvæðagreiðslu. Sjá má tillögu að orðalagi gildistökuákvæðis af þessu tagi í hugmyndum stjórnlaganefndar sem birtust í skýrslu hennar frá 24. febrúar 2011 og er svohljóðandi:

Gildistaka

(96. gr. í dæmi A og 101. gr. í dæmi B)

Stjórnarskrá þessi öðlast gildi þegar Alþingi gerir um það ályktun enda hafi meiri hluti allra kosningabærra manna í landinu samþykkt hana með leynilegri atkvæðagreiðslu.

Nú er til umfjöllunar tillaga um ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðslu um hvort tillaga stjórnlagaráðs skuli lögð fram sem frumvarp að nýrri stjórnarskrá eftir að hún hefur verið yfirfarin með tilliti til laga og alþjóðasamninga. Slík atkvæðagreiðsla sem hefur það markmið að leita leiðsagnar frá kjósendum getur ekki komið í staðinn fyrir að þjóðin taki beina afstöðu til nýrrar stjórnarskrár með bindandi niðurstöðu, með öðrum orðum samþykki hana eða hafni henni, eftir að Alþingi hefur samþykkt hana í endanlegri mynd.

Án tillits til þess hvort ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðsla fer fram um tillögur stjórnlagaráðs hlýtur Alþingi við áframhaldandi vinnslu frumvarps til nýrrar stjórnarskrár að búa svo um hnútana að réttur þjóðarinnar sem hins endanlega stjórnarskrárgjafa verði tryggður, líkt og gert var árið 1944.

26. mars 2012

Björg Thorarensen

27. mars 2012.

Stjórnskipunar- og eftirlitsnefnd,
b.t. Valgerðar Bjarnadóttur, formanns,
Alþingi,
150 Reykjavík.

636. mál

Efni: Umsögn um orðalag og framsetningu spurninga í ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðslu.

Vísað er til erindis stjórnskipunar- og eftirlitsnefndar frá 26. mars sl., þar sem óskað er eftir umsögn landskjörstjórnar um orðalag og framsetningu þeirra spurninga sem lagðar verða fram fyrir kjósendur í ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðslu um tillögur stjórnlagaráðs að frumvarpi til stjórnarskipunarlaga og tiltekin álitæfni þeim tengd, sbr. 1. mgr. 3. gr. laga nr. 91/2010, um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna.

1.

Samkvæmt 2. mgr. 3. gr. laga um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna skal á kjörseðli „...skýrt koma fram spurning um hvort kjósandi samþykki þá tillögu sem borin er upp og gefnir tveir möguleikar á svari: „Já“ eða „Nei“. Um tilhögun og framsetningu spurningar, sem borin er fram í þjóðaratkvæðagreiðslu, er í almennum athugasemdum með frumvarpi því sem varð að lögum um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna m.a. tekið fram:

„Þegar litið er til alþjóðlegra rannsóknna og ráðgefandi skýrslna alþjóðlegra nefnda um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslu sést að sérstök áhersla er lögð á að spurningin sem borin er fram í þjóðaratkvæðagreiðslu sé skýr og óskilyrt og að þar séu aðeins gefnir tveir svarkostir, „já“ eða „nei“. Reynsla annarra ríkja sýnir að flóknari spurningar þar sem svarkostir eru fleiri eða spurning er sett fram með skilyrðum skapar hættu á ágreiningi um túlkun niðurstöðu atkvæðagreiðslunnar og hvernig eigi að fara eftir henni.

Frumvarpið gerir því ráð fyrir þeirri meginreglu í 3. gr. að skýrlega komi fram spurning á kjörseðli í þjóðaratkvæðagreiðslu og settir séu fram tveir valkostir um svör þar sem svara ber játandi eða neitandi. Að sjálfsögðu á kjósandi þess einnig kost sem endranær að skila auðum kjörseðli. Þótt þetta sé meginreglan er þó gert ráð fyrir því að Alþingi geti ákveðið að víkja frá þessu skilyrði þegar um ræðir ráðgefandi atkvæðagreiðslu skv. 1. mgr. 1. gr. frumvarpsins.“

Í skýringum við 3. gr. nefnds frumvarps eru framangreind sjónarmið áréttuð og enn fremur að meginreglan sé að á kjörseðli skuli koma skýrt fram spurning hvort kjósandi samþykki þá tillögu sem borin er fram og gefnir tveir svarmöguleikar sem eru „Já“ eða „Nei“. Þá er einnig beint á að Alþingi geti boðið upp á fleiri valkosti, sbr. 3. mgr. ákvæðisins. Frekari leiðbeiningar eða skýringar er ekki að finna í hvaða tilvikum slík frávik geti átt sér stað.

Samkvæmt framansögðu felur 2. mgr. 3. gr. laga um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna í sér meginreglu. Af því leiðir að frávik 3. mgr. 3. gr., um að bjóða upp á fleiri svarmöguleika, er undantekning. Gera verður ráð fyrir því að ef slíkri undantekningu er beitt, sé hún rökstudd sérstaklega. Enn fremur verður almennt að gera þá kröfu að spurningar sem leggja á fyrir kjósendur séu til þess fallnar að ná fram skýrri og afdráttarlausri niðurstöðu, en í því sambandi hefur verið bent á að flóknari spurningar, þar sem svarkostir eru fleiri eða spurning er sett fram með skilyrðum skapi hættu á ágreiningi um túlkun niðurstöðu atkvæðagreiðslunnar og hvernig eigi að fara eftir henni.

2.

Umrædd tillaga til þingsályktunar er í tveimur hlutum.

A. Í þeim fyrri er spurt eftirfarandi spurningar:

„Vilt þú að tillaga stjórnlagaráðs verði lögð fram sem frumvarp að nýrri stjórnarskrá eftir að hún hefur verið yfirfarin með tilliti til laga og alþjóðasamninga?

Merkta í reitinn fyrir framan þann valmöguleika sem þú kýst.

- ☐ Já, ég vil að tillaga stjórnlagaráðs verði lögð fram sem frumvarp að nýrri stjórnarskrá eftir að hún hefur verið yfirfarin með tilliti til laga og alþjóðasamninga.
- ☐ Nei, ég vil ekki að tillaga stjórnlagaráðs verði lögð fram sem frumvarp að nýrri stjórnarskrá.
- ☐ Tek ekki afstöðu“

Athugasemdir landskjörstjórnar eru eftirfarandi:

1. Að mati landskjörstjórnar er spurningin ekki nægilega skýr, þar sem orðin: „eftir að hún hefur verið yfirfarin með tilliti til laga og alþjóðasamninga“ fela í sér almennan áskilnað um að efni frumvarpsins kunni að verða breytt. Að mati landskjörstjórnar geta orð þessi ekki falið annað og meira í sér, en almennt leiðir af þinglegri meðferð lagafrumvarpa á Alþingi. Eru orð þessi því óþörf og geta enn fremur verið til þess fallin að valda vafa um túlkun niðurstöðu atkvæðagreiðslunnar og hvernig eigi að fara eftir henni, t.d. hversu langt skuli gegnið með tilliti til laga og alþjóðasamninga. Samkvæmt þessu gefur

spurningin ekki fullnægjandi færi á að svara spurningunni með „Já“ eða „Nei“.

Leggur landskjörstjórn því til að tilvitnuðu orð verði felld brott úr spurningunni og einnig úr fyrsta valkosti.

2. Valkosturinn „Tek ekki afstöðu“ felur í sér undantekningu frá þeirri meginreglu að valkostir skuli aðeins vera tveir. Í greinargerð með tillögunni er ekki skýrt nánar hverjar séu ástæður þess að bjóða þurfi upp á þriðja valkostinn. Í ljósi þeirra almennu sjónarmiða sem rakin eru í 1. lið hér að frama verður ekki séð að sérstök rök standi til þess að bjóða upp á þennan valkost.

Leggur landskjörstjórn því til að valkosturinn „Tek ekki afstöðu“ falli brott.

B. Seinni hluti tillögunnar felur í sér spurningar um fimm efnisatriði.

Um valkostinn „Tek ekki afstöðu“ vísar landskjörstjórn til þess sem áður er komið fram og leggur því til að hann falli brott.

1. Það er mat landskjörstjórnar að spurningunni: „Vilt þú að í nýrri stjórnarskrá Íslands verði náttúruauðlindir lýstar þjóðareign“ megi svara með valkostunum „Já“ eða „Nei“
2. Öðru máli gegni um spurningu 2: Vilt þú að í nýrri stjórnarskrá Íslands verði ákvæði um þjóðkirkju Íslendinga óbreytt frá því sem nú er? Í fyrsta lagi er framsetning spurningarinnar með öðrum hætti en annarra spurninga, þar sem hún er sett fram með „neikvæðum hætti“. Í öðru lagi felur spurningin ekki í sér tvo skýra valkosti. Ef „Nei“ er valið er ekki ljóst hver er merking þess eða til hvers það leiðir.

Landskjörstjórn leggur til að spurningin orðist svo: Vilt þú að í nýrri stjórnarskrá Íslands verði ákvæði um íslensku þjóðkirkjuna.

3. Landskjörstjórn hefur rætt ítarlega hvort unnt sé að svara spurningunni: Vilt þú að í nýrri stjórnarskrá Íslands verði persónukjör í kosningum til Alþingis heimilað í meira mæli en nú er. með valkostunum „Já“ eða „Nei“ og hvort orðin: í meira mæli en nú er séu til þess fallin að valda vafa, en ekki er ljóst að hve miklu leyti kjósendur þekki hér reglur laga um kosningar til Alþingis. Að mati landskjörstjórnar er mikilvægt að þessar reglur séu kynntar vel fyrir kjósendum.

Það er hins vegar afstaða Landskjörstjórnar að kjósendur hafi hér valkosti sem megi svara með „Já“ eða „Nei“.

4. Það er mat landskjörstjórnar að spurningin: Vilt þú að í nýrri stjórnarskrá Íslands verði ákvæði um að atkvæði kjósenda alls staðar að af landinu vegi jafnt, megi svara með valkostunum „Já“ eða „Nei“
5. Fimmta spurningin er í tveimur liðum. Að mati landskjörstjórnar er skýrara að fyrir framan þá komi staflíðirnir a og b. Enn skýrara væri að mati landskjörstjórnar að spurningunni væri skipt upp í tvær spurningar nr. 5 og 6. Að teknu tilliti til þessara athugasemda lítur landskjörstjórn svo á að spurningunum verði svarað með valkostunum „Já“ eða „Nei“.

3.

Af hálfu landskjörstjórnar hefur sérstaklega verið rætt um framsetningu 1. og 2. liðar tillögunnar í því samhengi að ef kjósendur velji „Já“ við spurningu 1. liðar hvort þar með hefðu þeir ekki möguleika á að svara þeim spurningum 2. liðar sem væru í andstöðu við svar þeirra við spurningu 1. liðar. Að mati landskjörstjórnar er hér ekki hægt að útiloka hættu á ruglingi. Leggur landskjörstjórn því til að hugað verði sérstaklega að því hvort unnt sé að skýra betur tillöguna að þessu leyti.

Virðingarfyllst,

Sigrún Benediktsdóttir,
varaformaður landskjörstjórnar.

28. mars 2012

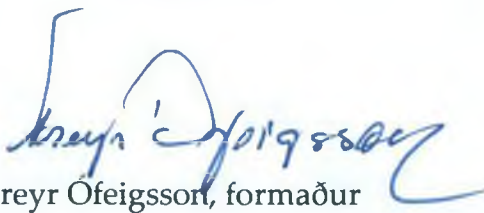
Stjórnskipunar- og eftirlitsnefnd,
Alþingi
150 Reykjavík.

Efni: umsögn um breytingartillögu við tillögu til þingsályktunar um ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðslu, þingmál 636.

Vísað er til erindis stjórnskipunar- og eftirlitsnefndar í dag þar, sem leitað er eftir umsögn landskjörstjórnar um breytingartillögu við tillögu til þingsályktunar um ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðslu um tillögur stjórnlagaráðs að frumvarpi til stjórnarskipunarlaga og tiltekin álitæfni þeim tengd, sbr. 1. mgr. 3. gr. laga nr. 91/2010, um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna.

Eftir að hafa yfirfarið ofangreind breytingartillögu meirihluta stjórnskipunar- og eftirlitsnefndar og þær tillögur að skýringartexsta sem ætlað er að standi á kjörseðli er það mat landskjörstjórnar að tekið hafi verið tillit til athugasemda í umsögn hennar frá 27. mars sl. Að öðru leyti gefa aðrar breytingar sem lagðar eru til í breytingartillögunni ekki tilefni til athugasemda af hálfu landskjörstjórnar.

Virðingarfyllst,

Freyr Ófeigsson, formaður

Reykjavík, 10. maí 2012

Ólöf Nordal, alþingismaður og
Birgir Ármannsson alþingismaður

1.

Við er til bréfs yðar til landskjörstjórnar, dags. 9. maí sl., þar sem þess er farið á leit að landskjörstjórn veiti umsögn um breytingartillögur yðar við þingsályktunartillögu um ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðslu um tillögur stjórnlagaráðs, 636. mál á 140. löggjafarþingi.

Áður en landskjörstjórn tekur afstöðu til erindis yðar er nauðsynlegt að skýra nánar með hvaða hætti leitað verði umsagnar landskjörstjórnar samkvæmt 1. mgr. 3. gr. laga nr. 91/2010, um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna og hvort slíkt kunni að vera háð skilyrðum.

Fyrir liggur að landskjörstjórn veitti umsögn 27. mars sl. um orðalag og framsetningu spurninga á þingskjali 1019, samkvæmt beiðni stjórnskipunar- og eftirlitsnefndar. Á grundvelli hennar hefur meiri hluti nefndarinnar lagt fram breytta tillögu á þingskjali 1098. Fjallaði landskjörstjórn um hana 28. mars sl. Framkomnar breytingartillögur yðar á þingskjölum 1102, 1103, 1104, 1105 og 1107 lúta að þeim tillögum sem er að finna á þingskjali 1098. Málið er nú á ný komið á dagskrá Alþingis eftir að hlé hafði verið gert á síðari umræðu þess.

2.

Samkvæmt 1. mgr. 3. gr. laga um framkvæmd þjóðarakvæðagreiðslna skal í ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðslu „... að fenginni umsögn landskjörstjórnar, kveðið á um orðalag og framsetningu þeirrar spurningar sem lögð er fyrir kjósendur“. Ekki er í lögunum kveðið nánar á um hvenær og með hvaða hætti skuli leitað umsagnar landskjörstjórnar. Í skýringum við ákvæðið í frumvarpi því sem varða að lögum nr. 91/2010 er m.a. að finna eftirfrandi ummæli:

„Í þessari grein frumvarpsins er stefnt að því að setja skýrar reglur um spurningu á kjörseðli í þjóðaratkvæðagreiðslunni og frágang seðilsins. Í 1. mgr. er því slegið föstu að Alþingi skuli ákveða orðalag og framsetningu spurningarinnar sem borin er upp í atkvæðagreiðslunni. Mikilvægt er að vandað sé til ákvörðunar um það hvernig spurningin er orðuð svo ekki vakni tortryggni um að framsetning hennar kunni að hafa áhrif [á] afstöðu kjósenda. Því er ráðgert að landskjörstjórn gefi umsögn sína um

spurninguna sem hlutlaus aðili áður en Alþingi samþykkir endanlegt orðalag. Gert er ráð fyrir því að spurningin sé samþykkt í sömu þingsályktun og þeirri sem Alþingi ályktar að þjóðaratkvæðagreiðsla skuli fara fram, en ekki er útilokað að hún verði ákveðin síðar og þá í sérstakri þingsályktun.“

Ljóst er samkvæmt framansögðu að umsögn landskjörstjórnar er ætlað að vera stuðningur við störf Alþingis með viðlíka hætti og gildir um fastanefndir þingsins eða sérnefndir sem falin hefur verið athugun á tilteknu máli. Það er því almennt á valdi Alþingis að leita umsagnar landskjörstjórnar í málum samkvæmt 1. mgr. 3. gr. laga um framkvæmd þjóðarakvæðagreiðslna. Að mati landskjörstjórnar er í þessu sambandi rétt að gera ráð fyrir því að ósk um umsögn landskjörstjórnar taki mið af slíku og ákvæðum þingskapa eftir því sem við getur átt. Felur slíkt í sér öruggari og markvissari framkvæmd. Samkvæmt þessu gæti þingmaður eða þingmenn beint því til hlutaðeigandi þingnefndar sem með málið hefur að gera, að aflað verði umsagnar landskjörstjórnar samkvæmt nefndu lagaákvæði eða að tillaga um slíkt verði borin upp á þingfundi, sbr. 23. gr. þingskapa. Að mati landskjörstjórnar standa ekki, a.m.k. ekki að svo stöddu, skilyrði til þess að landskjörstjórn veiti umsögn sína um fyrrnefndar breytingartillögur.

3.

Þó svo að gert sé ráð fyri því að landskjörstjórn gefi umsögn sína áður en Alþingi samþykkir endanlegt orðalag spurningar, er engu að síður ljóst að það er Alþingi sjálft sem ákveður orðalag og framsetningu spurninga sem bornar verða upp í þjóðaratkvæðagreiðslu. Verður ekki séð af ákvæðum laga um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna að umsögn landskjörstjórnar skuli liggja fyrir um sérhverja breytingartillögu sem fram kemur við meðferð Alþingis á tillögunni.

Virðingarfyllst,

Sigrún Benediktsdótti,
varaformaður landskjörstjórnar.

15. maí 2012

Stjórnskipunar- og eftirlitsnefnd,
Alþingi,
150 Reykjavík.

Efni: Umsögn um breytingartillögur - ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðsla.

1.

Vísað er til erindis stjórnskipunar- og eftirlitsnefndar, sbr. tölvupóst ritara nefndarinnar 14. maí sl., þar sem óskað er eftir því að landskjörstjórn veiti umsögn um nánar tiltekna breytingartillögur við 636. mál, ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðsla um tillögur stjórnlagaráðs að frumvarpi til stjórnarskipunarlaga. Þær breytingartillögur sem vísað er til eru á þingskjöllum 1102, 1103, 1104, 1105, 1107 og 1106 (1028).

Í umsögn landskjörstjórnar frá 27. mars sl., um þingsályktunartillögu meiri hluta stjórnskipunar- og eftirlitsnefndar á þingskjali 1019, er lýst þeim almennu sjónarmiðum sem landskjörstjórn lagði til grunvallar umsögn sinni, en þau eiga einnig við hér. Einnig liggur fyrir umsögn landskjörstjórnar frá 28. mars sl., við breytingartillögu meirihluta stjórnskipunar- og eftirlitsnefndar, á þingskjali 1098. Þær breytingartillögur, sem óskað er umsagnar um, lúta allar að breytingum á síðastnefndu þingskjali.

2.

Á þingskjöllum 1102, 1104 og 1105 er lagt til að bætt verði við þremur nýjum spurningum, sem landskjörstjórn hefur ekki áður fjallað um. Spurningarnar eru svohljóðandi:

a. Þingskjal 1102:

Við 3. efnismgr. bætist nýr töluliður er orðist svo: Vilt þú að í stjórnarskrá verði ákvæði þar sem forseta Íslands er falið að stýra myndun ríkisstjórnar?

- * Já.
- * Nei.

b. Þingskjal 1104:

Við 3. efnismgr. bætist nýr töluliður er orðist svo: Vilt þú að í stjórnarskrá verði ákvæði þar sem heimilað er að framselja ríkisvald til alþjóðlegra stofnana?

- * Já.
- * Nei.

c. Þingskjal 1105:

Við 3. efnismgr. bætist nýr töluliður er orðist svo: Vilt þú að í stjórnarskrá verði ákvæði þar sem forseta Íslands er heimilað að synja lagafrumvörpum staðfestingar og vísa þeim þannig í þjóðaratkvæðagreiðslu?

- * Já.
- * Nei.

Samkvæmt 2. mgr. 3. gr. laga um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna skal á kjörseðli „...skýrt koma fram spurning um hvort kjósandi samþykki þá tillögu sem borin er upp og gefnir tveir möguleikar á svari: „Já“ eða „Nei““ Með vísan til þessa og þeirra almennu sjónarmiða sem rakin eru í bréfi landskjörstjórnar til nefndarinnar, dags. 27. mars sl., er það mat landskjörstjórnar að spurningunum megi svara með valkostunum „Já“ eða „Nei“.

3.

Þær tillögur sem lagðar eru fram á þingskjölum 1103 og 1107 fela í sér annað orðalag og framsetningu á spurningum sem landskjörstjórn fjallaði um í bréfi sínu til stjórnskipunar- og eftirlitsnefndar, dags. 28. mars sl. Tillögurnar eru svohljóðandi:

a. Þingskjal 1103:

Orðið „nýrri“ hvarvetna í 1.–6. tölul. 3. efnismgr. [á þskj. 1098] falli brott.

b. Þingskjal 1107:

Í stað síðari valkosta í 1. tölul. 3. efnismgr. [á þskj. 1098] komi tveir nýir valkostir er orðist svo:

- * Ég vil að unnið verði að breytingum á gildandi stjórnarskrá án þess að tillaga stjórnlagaráðs liggi þar til grundvallar.
- * Ég vil að stjórnarskrá Íslands verði óbreytt frá því sem nú er.

Í umsögn landskjörstjórnar 28. mars sl. kom fram það mat að þær breytingar sem fram komu á þingskjali 1098 gæfu ekki tilefni til athugasemda af hennar hálfu. Sú tillaga sem hér er gerð myndi að mati landskjörstjórnar, líkt og óbreytt orðalag, ekki leiða til óskýrleika og gæti því einnig komið til greina.

Landskjörstjórn

Hvað varðar seinni breytingartillöguna þá felur hún í sér að tveir nýjir valkostir komi í stað seinni valkosts 1. tölul. 3. efnisgreinar, en töluliðurinn hljóðar svo:

1. Vilt þú að tillögur stjórnlagaráðs verði lagðar til grundvallar frumvarpi að nýrri stjórnarskrá?

* Já, ég vil að tillögur stjórnlagaráðs verði lagðar til grundvallar frumvarpi að nýrri stjórnarskrá.

* Nei, ég vil ekki að tillögur stjórnlagaráðs verði lagðar til grundvallar frumvarpi að nýrri stjórnarskrá.

Að mati landskjörstjórnar verður almennt að miða við að þeir valkostir sem boðið er upp á séu til þess fallnir að svara megi þeim með „Já“ eða „Nei“, sbr. 2. mgr. 3. gr. laga um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna. Með því að bjóða upp á þrjá valkosti er vikið frá þessari meginreglu, eins og nánar er rakið í umsögn landskjörstjórnar frá 27. mars. sl. Að mati landskjörstjórnar felur breytingartillagan í sér tvo neikvæða valkosti við þann fyrri og eru þeir ekki til þess fallnir að ná fram skýrri og afdráttarlausri afstöðu til málefnsins.

4.

Sú tillaga sem lögð er fram á þingskjali 1106 er svohljóðandi:

1. Við 1. mgr. bætist nýr málslíður, svohljóðandi: Einnig skulu greidd atkvæði um það hvort stjórnvöld eigi að draga umsókn Íslands um aðild að Evrópusambandinu til baka.
2. Heiti tillögunnar verði: Tillaga til þingsályktunar um ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðslu um tillögur stjórnlagaráðs að frumvarpi til stjórnarskipunarlaga og tiltekin álitafni þeim tengd, auk atkvæðagreiðslu um umsókn Íslands um aðild að Evrópusambandinu.

Í samtali við ritara stjórnskipunar- og eftirlitsnefndar í dag kom fram að hin eiginlega spurning, sem óskað væri umsagnar um, væri á þingskjali 1028. Spurningin er svohljóðandi:

Við 3. efnismálgrein bætist nýr töluliður, svohljóðandi: Vilt þú að stjórnvöld dragi aðildarumsókn Íslands að Evrópusambandinu til baka?

* Já.

* Nei.

Eins og orðalag spurningarinnar ber með sér felur hún í sér sjálfstætt málefni sem ekki á sér efnislega samstöðu með þeim spurningum sem lagðar eru til á þingskjali 1098. Er því ljóst eins og leiðir af þingskjali 1106 að um tvö sjálfstæð málefni er að ræða. Samkvæmt 1. mgr. 1. gr. laga nr. 91/2010 getur Alþingi ályktað að fram skuli fara almenn og leynileg þjóðaratkvæðagreiðsla um „tiltekið málefni eða lagafrumvarp“. Þrátt fyrir að gert sé ráð fyrir því að túlka beri hugtakið „málefni“ rúmt verður sú ályktun samt dregin af orðalagi ákvæðisins og lögskýringargögnum

Landskjörstjórn

að gert sé ráð fyrir því að á sama kjörseðli sé spurt um eitt tiltekið málefni, sbr. 2. mgr. 3. gr. laganna og séu spurningar fleiri en ein, þá eigi þær sér efnislega samstöðu með því málefni sem þær lúta að. Að öðrum kosti er hætta á ruglingi og að ekki náist fram skýr afstaða til málefnisins.

Að ofangreindu virtu er það mat landskjörstjórnar að orðalag og framsetningu spurningar á þingskjali 1028 sé með þeim hætti að henni verði svarða með „Já“ eða „Nei“. Það er hins vegar Alþingis að ákveða hvort fram eigi að fara sérstök þjóðaratkvæðagreiðsla um málefnið, sbr. 1. mgr. 1. gr. laga nr. 91/2010.

Virðingarfyllst,

Freyr Óleigsson,
formaður landskjörstjórnar.

Landskjörstjórn,
b.t. Þórhalls Vilhjálmssonar,
Alþingi við Austurvöll.

Reykjavík 26.mars, 2012

Með bréfi þessu vilja Landssamtök landeigenda á Íslandi og Landssamband veiðifélaga koma eftirfarandi athugasemd á framfæri við Landskjörstjórn.

Samhliða fyrirhugaðri þjóðaratkvæðagreiðslu um tillögu stjórnlagaráðs að nýrri stjórnarskrá hefur meirihluti stjórnskipunarnefndar Alþingis samþykkt að leggja til við Alþingi að leitað verði svara við spurningum sem leggja á fyrir þjóðina. Landsskjörstjórn mun nú hafa þessar spurningar til meðferðar til að meta hvort þær séu til þess tækar að leggja megi fyrir þjóðina í atkvæðagreiðslu. Ofangreind samtök gera alvarlega athugasemd við orðalag þeirrar spurningar sem snýr að eignarrétti á auðlindum. Tillaga meirihluta nefndarinnar sem nú liggur fyrir Alþingi í formi þingsályktunar er eftirfarandi:

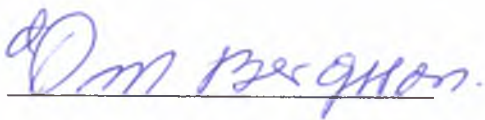
„Vilt þú að í nýrri stjórnarská Íslands verði náttúraauðlindir lýstar þjóðareign?“

Í þessari fortakslausu spurningu felst að kjósenda er gert að taka afstöðu til álitaefnis sem ekki er í neinu samræmi við gildandi lög í landinu. Í lögum er skýrt kveðið á um hvernig eignarrétti á landi og auðlindum er skipað. Það á einnig við um auðlindir innan netlaga. Í því sambandi benda undirritaðir á lög nr. 57/1998 um rannsóknir og nýtingu auðlinda í jörðu, og lög nr. 61/2006 um lax og silungsveiði. Í téðum lögum er eignarréttur skýrt afmarkaður og verður ekki afmáður með þeim hætti sem leiða má af spurningu í þingsályktunartillögu meirihluta stjórnskipunarnefndar. Þá er einnig rétt að benda á í þessu sambandi að eignarréttur, á þeim auðlindum sem lögina taka ekki til er ótvírætt á hendi íslenska ríkisins, í kjölfar setningar laga nr. 58/1998 um þjóðlendur á Íslandi.

Undirritaðir harma þau óvönduðu vinnubrögð sem nú eru viðhöfð við endurskoðun á stjórnarskrá lýðveldisins og teljum það lágmarkskröfu að borin sé tilhlýðileg virðing fyrir landslögum og ákvæði í gildandi stjórnarskrár um vernd og friðhelgi eignarréttar við þá vinnu.

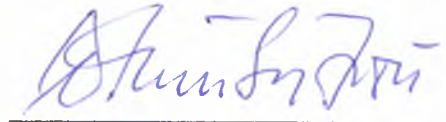
Því förum við þess á leit við Landskjörstjórn, að við mat á þeim spurningum sem kunna að verða lagðar fyrir almenna kjósendur í þjóðaratkvæðagreiðslu verði ofangreindra sjónarmiða gætt.

F.h. Landssamtök landeigenda á Íslandi

Örn Bergsson formaður

F.h. Landssamband veiðifélaga

Óðinn Sigþórsson formaður

Afrit sent forsætisnefnd Alþingis.

From: Sigurdur Sigurdsson [<mailto:hrellir@gmail.com>]

Sent: 24. mars 2012 14:12

To: Valgerður Bjarnadóttir; Álfheiður Ingadóttir; Róbert Marshall; Jónína Rós Guðmundsdóttir; Lúðvík Geirsson; Magnús Orri Schram; Margrét Tryggvadóttir; Birgir Ármannsson; Ólöf Nordal; Vigdís Hauksdóttir; Elín Valdís Þorsteinsdóttir

Subject: Athugasemdir til stjórnskipunar- eftirlitsnefndar vegna þingskjals nr. 1019

Til þingmanna og ritara í stjórnskipunar- og eftirlitsnefnd.

Ég undirritaður vil koma á framfæri athugasemdum og tillögum vegna spurninga þeirra sem áformað er að spyrja kjósendur í ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðslu 30. júní nk. Þó vil ég taka það skýrt fram að með því móti er ég á engan hátt að mæla gegn þeim áformum meirihluta nefndarmanna að leita álits þjóðarinnar á tillögum stjórnlagaráðs samhliða forsetakjöri og er þeim áformum reyndar mjög fylgjandi.

Athugasemdirnar hér að neðan taka einungis til 2. greinar þingsályktunarinnar sem varða efnislegar spurningar.

Varðandi spurningu 1: Er ástæða til að hafa áhyggjur af því að ekki er gerður greinarmunur á náttúruauðlindum sem nú þegar eru í einkaeigu og náttúruauðlindum almennt?

Varðandi spurningu 2: Ég teldi réttara að orða spurninguna á skýrari hátt til að fyrirbyggja misskilning, t.d.: "Vilt þú að í nýrri stjórnarskrá Íslands verði ákvæði um þjóðkirkju Íslendinga óbreytt frá því sem núgildandi stjórnarskrá mælir fyrir um?" - eða enn betra - "Vilt þú að í nýrri stjórnarskrá Íslands verði ákvæði um þjóðkirkju Íslendinga fellt brott?"

Varðandi spurningu 3: Ég velti því fyrir mér hvort að hér ætti að bæta við ítarlegu vali líkt og í 5. spurningu þar sem fólk merkti við a) innan eins og sama framboðslista, eða b) þvert á framboðslista. Það kosningakerfi sem nú er við lýði heimilar raunar persónukjör og/eða óraðaða lista þó svo að útreikningur atkvæða kunni að gera einstaka frambjóðendum mis hátt undir höfði, sbr. XVI. kafla laga um kosningar til Alþingis nr. 24/2000.

Varðandi spurningu 5: Mér finnst hæpið að hafa þessa þrjá valmöguleika í undirvali og hefði heldur lagt til að valið stæði einungis á milli 10% og 15% hlutfalls kosningabærra manna. Það er rökstuðningur fyrir þessu í greinargerð stjórnlagaráðs (65. gr.) sem valdi 10% frekar en 15% sem var hins vegar tillaga stjórnlaganefndar, sjá [fyrra bindi](#). **Það er hins vegar enginn rökstuðningur fyrir því að það þurfi 20% hlutfall þó svo að fólki sem ekki hefur kynnt sér þetta sérstaklega gæti fundist það tiltölulega lágt hlutfall.** Í greinargerð stjórnlagaráðs er nefnt að á Ítalíu og í Sviss dugi að 1-2% kjósenda krefjist sambærilegrar atkvæðagreiðslu. Því væri nær að hafa lægri viðmið í boði ef fleiri valmöguleikar en tveir eiga að vera um þetta atriði.

Að lokum hefði ég talið það grúþplagt að kanna sömuleiðis skoðun þjóðarinnar á málskotsrétti forseta Íslands, eins umdeilt og það ákvæði nú er. Einnig hefði mátt spyrja fólk hvort það teldi að þriðjungur þingmanna ætti að ráða yfir sambærilegu úrræði.

Með von um að þetta verði tekið til umræðu og skoðunar á fundi nefndarinnar n.k. mánudag.

Með kærri kveðju,

Sigurdur Hr. Sigurðsson.

Kt. 201062-5009.

Alþingi
Erindi nr. P 140/1651
komudagur 28.3.2012

Til stjórnskipunar- og eftirlitsnefndar Alþingis.

Ég hef legið talsvert yfir texta þingsályktunartillögu á málsnr. 636 og hlustað á hluta af 1. umræðu um málið. Því leyfi ég mér að leggja orð í belg og gauka að nefndinni orðalagi spurninga sem mér persónulegra finnst skýrara og rökréttara en það sem fram kemur í fyrirleggjandi tillögu.

Ég geri þetta með tvennu móti:

- Viðauki 1: Annars vegar er sú gerð sem lengra gengur og í formi draga að kjörseðli, þar sem spurningarnar sjást í efnislegu samhengi. Ég er þó ekki að segja að allur þessi texti ætti að vera á kjörseðlinum sjálfum; sumt gæti verið í kynningarefni. Ég geri ekki ráð fyrir að nefndin telji sig geta breytt jafn miklu og hérna kemur fram en vonandi getur nefndin sótt hugmyndir í þennan texta.
- Viðauki 2: Hins vegar er breyting á sjálfri þingsályktunartillögunni og gengur þá skemur. Þar er t.d. aðalspurningunum ekki snúið við, sem ég tel þó æskilegra.

Því miður er ekki tóm til að útlista málið eða útskýra frekar á þeim fáu klukkustundum sem til stefnu eru.

Ég tek ekki afstöðu til þess hvort spurningarnar séu hinar einu og réttu og tek heldur ekki afstöðu til þess hvort þjóðaratkvæðagreiðsla nú sé tímabær eða ekki.

Ég vil taka fram að ég legg þetta fram sem almennur borgari, en það er mér afar hjartfólgið að þjóðin fái góða stjórnarskrá. Þess vegna legg ég mitt fram, ef það megí koma að gagni.

Með ósk og von um farsælt starf nefndarinnar,

München, 28. mars 2012, Þorkell Helgason, kt. 0211424259

Viðauki 1:

Kjörseðill við þjóðaratkvæðagreiðslu þann 30. júní 2012

um tillögur stjórnlagaráðs um nýja stjórnarskrá og álitamál í tillögunum

Stjórnlagaráð skilaði Alþingi drögum að nýrri stjórnarskrá í frumvarpsformi þann 29. júlí 2011. Að ósk Alþingis benti ráðið að auki á valkosti við nokkur atriði í frumvarpinu á fundi sínum 8.-11. mars 2012.

Vegna frekari framvindu málsins vill Alþingi leita álits kjósenda á nokkrum álitamálum í tillögunum svo og á málinu í heild.

Þess vegna ertu beðin(n) um að svara eftirfarandi spurningum um :

Ertu fylgjandi eftirfarandi ákvæðum, sem eru í frumvarpi stjórnlagaráðs, eða ekki?	Já	Nei	Tek ekki afstöðu
1. Að náttúruauðlindir sem ekki eru í einkaeigu verði lýstar þjóðareign.	☐	☐	☐
2. Að staða þjóðkirkjunnar verði ákveðin í almennum lögum en ekki með sérstöku ákvæði í stjórnarskrá.	☐	☐	☐
3. Að kjósa getir valið persónur í stað lista í kosningum til Alþingis.	☐	☐	☐
4. Að atkvæði kjósenda alls staðar á landinu skuli vega jafnt.	☐	☐	☐
5. Að hópur kjósenda geti krafist þess að þingmál fari í þjóðaratkvæðagreiðslu.	☐	☐	☐
Ef já við 5. spurningu, hver finnst þér að þurfi að vera lágmarksstærð slíks hóps?	☐ 10% kjósenda, nú um 23 þús. manns ☐ 15% kjósenda, nú um 34 þús. manns ☐ 20% kjósenda, nú um 46 þús. manns		

Til greina kemur að breyta frumvarpi stjórnlagaráðs í samræmi við svör meiri hluta kjósenda við ofangreindum álitamálum. Að auki kann að veðra gripið til sumra þeirra fyrrgreindu valkosta sem stjórnlagaráð hefur bent á. Jafnframt er ráðgert að frumvarpið verði yfirfarið lagalega og lagfært ef þurfa þykir.

Comment [PH1]: Gagnlegt að skoða spurningarnar í samhengi við annað á kjörseðlinum.

Comment [PH2]: Visvitandi forðast að nota orðið „stjórnskipunarlæg“ sem fáir skilja.

Comment [PH3]: Þetta er haft til að leggja áherslu á að frv. er í vinnslu og mun væntanlega taka breytingum

Comment [PH4]: Þetta verður að vera hæfilega almennt

Comment [PH5]: Spyrrja verður fyrst um álitamálin, síðan um plaggð í heild. Einmitt hin röðunin hefur þegar fengið (réttmæta) gagnrýni í 1. umræðu (PBI.).

Comment [PH6]: Málið snýst um tillögur ráðsins, ekki bara einhverja nýja stjórnarskrá. Slíkt orðlag hefði mátt nota fyrir ári. Einn nefndarmann í SEN (VH) spurði við 1. umr. hví ekki væri beint spurt um tillögur ráðsins. Sjá t.d. líka gagnrýni í niðurlag í frétt RUV sem kom strax: <http://ruv.is/frett/innlent/stjornarskrar-og-forsetakosningar>.

Comment [PH7]: Reyna að hafa samræmdan stíl á öllum spurningum

Comment [PH8]: Nauðsynleg viðbót, sbr. einnig valkost stjórnlagaráðs

Comment [PH9]: Þessi spurning verður að vera þannig að tillaga stjórnlagaráðs svari til „Já“ eins og allar hinar, sbr. t.d. ummæli eins bloggverja, sem styður stjórnlagaráðstillöguna alfarið.

Comment [PH10]: Þetta orðalag er nær tillögu stjórnlagaráðs.

Comment [PH11]: Finnst þetta að tala um hóp, heldur en hlutfall, sbr. það sem á eftir fer.

Comment [PH13]: Fáir muna eftir prósentum úr undirskriftasöfnunum, en frekar eftir fjöldatölum,

Comment [PH12]: Það er lágmarksstærðin sem málið snýst um.

Comment [PH14]: Það verður að segja að það standi til, ella verður óhjákvæmilega spurt til hvers var þá fundur stjórnlagaráðsins í mars?

Comment [PH15]: Tilvísun í alþjóðasamninga í þingsályktuninni hefur valdið þeim misskilningi að hér sé verið að ræða um ESB-aðild.

Comment [PH16]: Það verður að vera formáli í þessa veru.

Því ertu beðinn að merkja framan við einn af eftirfarandi valmöguleikum:

Comment [PH17]: Álitamálin verða að koma á eftir, annað er örökrétt.

☐ **Já**, ég vil að unnið verði að gerð nýrrar stjórnarskrár á grundvelli frumvarps stjórnlagaráðs, hugsanlega þannig breyttu.

Comment [PH18]: Orðlagið í þingsályktunartillögunni er bæði of tæknilegt og of nákvæmt. Almenníngur áttar sig ekki á því að frv. getur tekið breytingum. Flestir munu á hinn bóginn telja að verið sé að spyrja um stuðning við frv. sjálft.

☐ **Nei**, ég vil **ekki** að tillaga stjórnlagaráðs verði grundvöllur að nýrri stjórnarskrá.

☐ Ég tek **ekki** afstöðu

Tillaga til þingsályktunar

um ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðslu um tillögur stjórnlagaráðs að frumvarpi til stjórnarskipunarlaga og tiltekin álitaefni þeim tengd.

Frá meiri hluta stjórnskipunar- og eftirlitsnefndar (VBj, ÁI, RM, JRG, MN, MT).

Alþingi ályktar að tillögur að frumvarpi til stjórnarskipunarlaga sem stjórnlagaráð afhenti forseta Alþingis 29. júlí 2011 og álitaefni þeim tengd skuli borin upp í ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðslu, sbr. 1. mgr. 1. gr. laga nr. 91/2010, um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna.

Þjóðaratkvæðagreiðslan fari fram samhliða forsetakosningum 30. júní 2012.

Eftirfarandi spurningar verði bornar upp í þjóðaratkvæðagreiðslunni:

1. Vilt þú að vinnu við gerð nýrrar stjórnarskrár verði haldið áfram á grundvelli frumvarps stjórnlagaráðs?

Vilt þú að tillaga stjórnlagaráðs verði lögð fram sem frumvarp að nýrri stjórnarskrá eftir að hún hefur verið yfirfarin með tilliti til laga og alþjóðasamninga?

Merktu í reitinn fyrir framan þann valmöguleika sem þú kýst.

☐ Já, ég vil að vinnu við gerð nýrrar stjórnarskrár verði haldið áfram á grundvelli frumvarps stjórnlagaráðs.

Já, ég vil að tillaga stjórnlagaráðs verði lögð fram sem frumvarp að nýrri stjórnarskrá eftir að hún hefur verið yfirfarin með tilliti til laga og alþjóðasamninga.

☐ Nei, ég vil ekki að tillaga stjórnlagaráðs verði grundvöllur að nýrri stjórnarskrá. Nei, ég vil ekki að tillaga stjórnlagaráðs verði lögð fram sem frumvarp að nýrri stjórnarskrá.

☐ Tek ekki afstöðu.

2. Einnig ertu beðin(n) um að svara nokkrum efnislegum spurningum um nýja stjórnarskrá.

Comment [X19]: „Að leggja fram“ mál, skilur almenningur ekki. Fólk telur sig vera að styðja tillögur stjórnlagaráðs eða ekki. Þá hefur komið fram á bloggsíðum að niðurlagið um „alþjóðasamninga“ kunni að vera einhver tilvísun í ESB-aðild, sem það eekki er. Þar sem stendur til að breyta frv. meira, sbr. valkosti stjórnlagaráðs, er hér lagt til almennara orðalag: „á grundvelli“ o.s.frv.

Vilt þú að í nýrri stjórnarskrá Íslands verði	Já	Nei	Tek ekki afstöðu
1. náttúruauðlindir, <u>sem ekki eru í einkaeigu</u> , lýstar þjóðareign?			
2. <u>staða þjóðkirkjunnar ákveðin í almennum lögum en ekki í stjórnarskrá?</u> <u>Ákvæði um þjóðkirkju Íslendinga óbreytt frá því sem nú er?</u>			
3. <u>Ákvæði um persónukjör í kosningum til Alþingis?</u> <u>persónukjör í kosningum til Alþingis heimilað í meira mæli en nú er?</u>			
4. ákvæði um að atkvæði kjósenda alls staðar að af landinu vegi jafnt?			
5. ákvæði um að tiltekið hlutfall kosningabærra manna geti krafist þess að mál fari í þjóðaratkvæðagreiðslu? <u>Ef já, hve hátt finnst þér að þetta hlutfall ætti að vera?</u>	☐ 10% <u>eða um 23 þús.</u> ☐ 15% <u>eða um 34 þús.</u> ☐ 20% <u>eða um 46 þús.</u>		

Comment [X20]: Spurningarnar eru í raun um það hvort menn vilji þau ákvæði sem stjórnlagaráð hefur sett á oddinn. Það verður að koma fram í allri kynningu. Jafnframt verður að gæta samræmis þannig að „já“ þýði í öllum tilvikum stuðning við tillögur ráðsins, en ekki „nei“ eins og er í 2. spurningu óbreyttri.

Comment [X21]: Skortur á þessum orðum hefur valdið misskilningi, sbr. einnig valkost stjórnlagaráðs. Þar að auki vantar í spurninguna ákvæðið um gjalddöku, en er þó hér ekki tekið upp.

Comment [X22]: Sjá næstsíðasta komment.

Comment [X23]: Orðalag þingsál. er veikt. Breytta spurningin er að visu opin í báða enda en samt ákveðnari. Fullnægjandi spurning yrði of löng.

Comment [X24]: Gagnlegt fyrir kjósendur að hafa upplýsingar um fjölda kjósenda að baki prósentum.